

SIIRTOLAISUUDESTA RUOTSIIN

HOLGER QUICK:
TYÖVOIMAMINISTERIÖN TOIMISTO-
PÄÄLLIKKÖ

Siirtolaisuuden taustaa Euroopassa

Vuonna 1954 alkaneella noususuhdanteella oli Euroopan taloudelliseen kehityskulkuun merkittäviä vaikutuksia. Useat Länsi-Euroopan teollisuusmaat olivat tuolloin joutumassa uuden ongelman eteen. Vaikka tuotanto ja elintaso olivat jatkuvassa nousussa, ei ollut mitään takeita siitä, että kehitys tulisi jatkumaan muuttumattomalla vauhdilla.

Maa toisensa jälkeen alkoi näet potea työvoimapulaa. Tätä tosiasiaa kuvasti jo vuonna 1954 kasvuvauhdin erilaisuus Länsi-Euroopan eri maissa. Esim. Saksan Liittotasavalta ja Itävalta, joilla vielä tuolloin oli käytettävissään suhteellisen suuret työvoimareservit, näkivät teollisuustuotantonsa nousevan aivan toisessa rytmissä kuin esim. Ruotsi ja Norja, joissa vallitsi täystyöllisyys. Saksan Liittotasavallassa alkoi jo tuolloin työvoimavarat loppua siinä määrin, että oli pakko ryhtyä suunnittelemaan vieraan työvoiman, lähinnä italialaisten tuottamista maahan.

Tämä noususuhdanne ja sen vaikutus työvoiman kysyntään antoivat pitkälle teollistuneissa maissa aiheen omien, kansallisten työvoimavarojen riittävyyden arviointiin suhteessa tuolloin niin suuresti arvostettuun ja tavoiteltuun taloudelliseen kasvuun. Kun toivottu aineellinen hyvinvointi vaati voimistuvaa taloudellista kasvua, ja tämä puolestaan ennen kaikkea tuossa vaiheessa työvoimaa, kääntyivät katseet vähemmän teollistuneiden maiden käyttämättömiin työvoimavaroihin. Työvoiman tuleville laajamittaisille muuttoliikkeille luotiin tuolloin kauaskantoisia vaikutuksia. Taloudellisen kasvun taustatekijät alkoivat vaikuttaa ja synnyttää niitä ongelmia, joista nyt koetetaan vapautua sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Yhteispohjoismaiset työmarkkinat

Suomen tuonaikaiset työllisyysongelmat koskettelivat lähinnä kausityöttömyyden tasaamista ja sopeutumista suhdannevaihteluihin. Verrattain vähäiselle huomiolle jäi julkisuudessa vuonna 1954 Pohjoismaiden kesken solmittu sopimus yhteisistä työmarkkinoista. Ajallisesta yhteensattumasta huolimatta ei tätä sopimusta ole pidettävä osana edellä kuvatunlaista kansainvälistä kehitystä luoda rajojen yli tapahtuvalle työvoiman liikkuvuudelle uudenlaiset edellytykset. Tosin se on käytännössä johtanut nimenomaan työvoiman liikkuvuuteen Suomesta Ruotsiin ja Ruotsin taloudellisen kasvun kansainvälisen kilpailukyyn voimakkaaseen tukemiseen.

Suomen ja Ruotsin välinen muuttoliike

Suomalaiset käyttivät tätä uutta sopimusta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia heti alusta alkaen hyväkseen, joskaan mitään huolestuttavan laajoja mittasuhteita muuttoliike ei saavuttanut tuona aikana vielä. On mielenkiintoista todeta, että sopimuksen alkuaikoina ei Ruotsiin työhön meneviä kutsuttu siirtolaiseksi. He vain yksinkertaisesti menivät Ruotsiin töihin jatkaen ja voimistaen niitä perinteitä, joita erityisesti Pohjois-Suomessa oli pitkään jo ollut. Ehkäpä tämä perinteellinen tapa käydä Ruotsissa töissä aiheutti sen, ettei tähän vuosi vuodelta voimistuvaan ilmiöön kiinnitetty julkisuudessaakaan erityistä huomiota. Siirtolaisuuskäsitteeseen sisältyi tuonaikaisen katsomuksen mukaan jotakin niin lopullista ja peruuttamatonta, että vällettiin Ruotsiin muuttavista käyttämästä tätä käsitettä ja siirtolaisina pidettiin vain niitä, jotka muuttivat esim. Amerikkaan tai Australiaan.

Muuttoliikkeeseen suhtauduttiin Suomen taholta ymmärtäväisesti ja hyväksyttävästikin. Katsottiin maalle olevan jopa edullista, että työttömyyskausina osa työttömistä siirtyi Ruotsiin ja siten helpotettaisiin tilannetta

Suomeen jäävien osalta. Tällöin vielä yleisesti uskottiin, että Ruotsiin lähdettiin vain tilapäisesti ja Suomeen palattaisiin olosuhteiden ja erityisesti työllisyyden jälleen kohentuessa. Näin suhtautuivat asiaan mm. työvoimaviranomaiset lahden kummallakin puolella. Puhuttiin yleisesti työvoiman lainaamisesta ja sen takaisin saamisesta ikään kuin kysymyksessä olisi ollut jokin mekaaninen tuotantotekijä, joka käyttäytyi tahdottomasti vallitsevien taloudellisten tilanteiden mukaan. Ainakin Suomen osalta tällainen suhtautumistapa perustui suurelta osalta tietämättömyyteen työvoiman ja väestön muuttoliikkeen vaikutuksesta lähtömaan yhteiskunnan olosuhteisiin ja yksilöihin sekä osittain myös kaiketi hyväuskoisuuteen.

Ruotsiin muuton syiden selvittely ja vaikutukset

Ruotsiin suuntautunutta muuttoliikettä ja Ruotsiin muuttaneita ryhdyttiin kutsumaan siirtolaisuudeksi ja siirtolaisiksi vasta 1970-luvun vaihteessa. Samaan aikaan käynnistyi maassamme olosuhteisiin nähden varsin laaja ja syvälinen selvittely tämän siirtolaisuuden syistä ja seurauksista. Tutkimukset ovat mm. osoittaneet, että siirtolaisuus Ruotsiin on varsin monikerroksinen ilmiö, josta aiheutuu maallemme lähes yksinomaan vahinkoa. Erytyisesti 1960-luvun loppupuolella sattuneet suuret muuttovuodet, jolloin vuosina 1966-70 nettomuutto Ruotsiin oli noin 90 000, osoittivat laajamittaisen maastamuuton hai-

talliset vaikutukset maallemme. Näistä todet-
takoon lähtöalueen ikä- ja sukupuolijakautu-
mien vinoutuminen pääasiassa nuorten mies-
ten muuttaessa ensivaiheessa Ruotsiin, aktii-
viväestön väheneminen aiheuttaa välittömäs-
ti muuttotappioalueelle kokonaistulojen las-
kua vähentäen näin tulevaisuuden kaiken-
puolisen toimeliaisuuden kehitystä jne.

Näihin siirtolaistutkimuksiin ja -selvityksiin
rakentuu osaltaan myös nykyinen siirtolai-
suuspolitiikka, jossa tietämättömyydellä ja
vielä vähemmän hyväuskoisuudella ei enää
ole sijaa.

Yksityinen siirtolainen suuren muuttoliik- keen osana.

Tietämättömiä ja ennenkaikkea hyväuskoisia
olivat myös ne tuhannet työntekijät, jotka
siirtyivät Ruotsiin. Heidän tietonsa rajoittu-
vat yleensä vain yhden työnantajan tarjoa-
maan työhön ja jonkinlaiseen majoitusmah-
dollisuuteen työpaikkakunnalla. Työn todeli-
sesta laadusta, olosuhteista uudella paikka-
kunnalla ja asunnon laadusta ei ollut sanot-
tavia tietoja. Työn luonne paljastui vasta
työtä tehtäessä ja kansallinen eriarvoisuus
jouduttiin usein toteamaan katkerasti käy-
tännössä.

Vaikkakin 1954 sopimus yhteispohjoismai-
sista työmarkkinoista edellytti, että työnha-
kijat mahdollisimman suuressa määrin käyt-
täisivät työnvälitystä siirtyessään toisesta
pohjoismaasta toiseen, siirtyi käytännössä
työnvälityksen kautta Ruotsiin vain vähäi-
nen murto-osa sinne muuttaneista. Tämä ai-
heutui ehkä ennen kaikkea siitä, että työn-
välityksen palvelut koettiin tuolloin puut-
teellisina ja hitaina kun sen sijaan sukulaisten
ja tuttavien kautta saatujen tietojen perus-
teella sekä ennen kaikkea työnantajien suo-
ran värväyksen kautta päästiin nopeasti työ-
hön. Tällaisesta omin päin tapahtuneesta
liikkuvuudesta Ruotsiin aiheutui kuitenkin
monenlaisia vaikeuksia ennen kaikkea maas-
ta muuttajille itselleen. Muuttajat joutuivat
usein kohtuuttomiin vaikeuksiin Ruotsissa
kun tiedot työstä, palkoista, asunnoista jne.
osoittautuivat puutteellisiksi tai suorastaan

virheellisiksi. Useat kokivat nämä vaikeudet
lisäksi turhaan, koska heille olisi ollut Suo-
messakin työtä, jos he vain olisivat olleet sii-
tä tietoisia eli käyneet ennen muuttopäätök-
sen toteuttamista työnvälitystoimistossa.

Suomen ja Ruotsin välinen työnvälityssopimus

Muuttajille aiheutuvien kohtuuttomien vai-
keuksien välttämiseksi sekä muuttoliikkeen
hallitsemiseksi pidettiin työnvälityksen mah-
dollisimman laajaa käyttöä sekä Suomen että
Ruotsin kannalta toivottavana. Tämän ta-
voitteen saavuttamiseksi solmittiin huhti-
kuussa 1973 Suomen ja Ruotsin kesken so-
pimus, joka täydentää pohjoismaista työ-
markkinasopimusta ja jolla pyritään ohjaa-
maan maitten välinen työvoiman liikkuvuus
tapahtuvaksi työnvälityksen kautta. Sopi-
muksen mukaan ei toisen maan työnantaja
saa ottaa palvelukseensa toisesta tulevaa
työntekijää ellei tämä sitä ennen ole käynyt
työnvälityksessä. Työnvälityksen käytöllä
haluttiin varmistaa se, että maasta muuttava
saa tietoonsa oman maan tarjoamat työ- ja
koulutusmahdollisuudet. Jos hän tämän jäl-
keen arvioi mahdollisuutensa Ruotsissa pa-
remmiksi kuin täällä, saa hän tiedot Ruotsin
avoimista työtilaisuuksista, palkoista, asun-
noista, veroista, työolosuhteista, lasten kou-
lumahdollisuuksista jne. Hän saa siten tie-
toonsa harkittuun päätöksen tekoon tarvit-
tavat oleelliset tiedot, jotka samalla osaltaan
auttavat häntä myöhemmin sopeutumaan
uusiin olosuhteisiin. Tällaisen syvennetyn
työnvälityspalvelun toteuttamiseksi sopi-
muksen edellyttämällä tavalla saatiin Suo-
men työnvälitykseen 1.7.1973 lukien 30 eri-
tyisvirkailljaa hoitamaan käytännössä maas-
ta- ja maahan muuttoasioita. Tehtävien hoi-
tamiseksi luotiin samanaikaisesti Ruotsin ja
Suomen työnvälitysviranomaisten kesken
entistä tehokkaampi työmarkkinoita koske-
va informaatiojärjestelmä, jotta mahdolliset
muuttajat kummassakin maassa saisivat pää-
töksentekoon tarvittavia asiallisia tietoja.
Maitten välinen informaatiotoiminta oli jo
huomattavasti parantunut sillä, että vuoden

1971-72 vaihteessa aloitettiin työnvälitysvirkailijoiden vaihtotoiminta Ruotsin ja Suomen välillä. Mainitusta ajankohdasta lähtien on siten 15-20 suomalaista työnvälittäjää työskennellyt Ruotsin työnvälityksessä 4-6 kuukauden ajan vuosittain paikkakunnilla, joilla on huomattavasti suomalaistyövoimaa. Vastaavasti on ruotsalaisia työnvälittäjiä työskennellyt Suomessa pääasiassa niillä alueilla, joilta on tapahtunut huomattavaa maastamuuttoa. Samanaikaisesti kuin Suomen ja Ruotsin työnvälitysten yhteistoimintaa tehostettiin edellä mainitulla työnväli-

tyssopimuksella, sovittiin maitten välillä muuttoliikkeen tilastoinnin parantamisesta. Suomen työnvälitysviranomaiset ryhtyivätkin keräämään varsin yksityiskohtaisia tietoja työnhakijoista, jotka välitettiin Ruotsiin tai Ruotsista Suomeen elokuusta 1973 lukien. Ruotsissa käynnistyi vastaava toiminta vuotta myöhemmin.

Ruotsin ja Suomen välinen muuttoliike on ollut vuosien 1971-1974 välisenä aikana Suomelle edullinen eli Suomeen on muuttanut enemmän kuin Suomesta Ruotsiin.

Suomen ja Ruotsin välinen muuttoliike vuosina 1950–1974

Vuosi	Suomesta		Ruotsista Suomeen	Netto ¹⁾ muutto
	Ruotsiin			
1950	11 851		1 242	10 609
1951	12 803		1 986	10 817
1952	8 158		3 692	4 466
1953	6 811		3 922	2 889
1954	8 449		2 963	5 486
1955	11 267		2 830	8 437
1956	9 134		3 418	5 716
1957	11 020		2 703	8 317
1958	7 645		2 603	5 042
1959	7 518		2 700	4 818
1960	12 311		3 166	9 145
1961	12 830		3 768	9 062
1962	9 770		4 271	5 499
1963	10 385		4 071	6 314
1964	19 302		3 824	15 478
1965	21 852		4 540	17 312
1966	16 617		6 378	10 239
1967	10 616		6 061	4 555
1968	18 338		6 108	12 230
1969	38 607		5 858	32 749
1970	41 479		10 961	30 518
1971	16 601		18 712	- 2 111
1972	10 313		17 596	- 7 283
1973	9 013		16 118	- 7 105
1974	9 593		10 773	- 1 140
1970	39 745		8 910	30 835 ²⁾
1971	16 421		16 918	- 497
1972	11 094		16 121	- 5 027
1973	9 530		15 020	- 5 490
1974	10 374		11 121	- 747

- 1) Tiedot perustuvat Ruotsin tilastoihin (Sveriges officiella statistik, Befolkningsförändringar).
 2) Tiedot perustuvat Suomen tilastoihin.

Oheisen tilaston mukaan nettomuutto Suomen hyväksi on mainittuna aikana ollut 17 000 henkeä. Tämä maallemme edullinen kehityssuunta muuttui viime vuoden aikana. Suomesta muutti Ruotsiin viime vuoden aikana Ruotsin tilastokeskuksen tarkistamattomien tietojen mukaan 12 139 Suomen kansalaista ja Ruotsista Suomeen 7 705 Suomen kansalaista. Suomen muuttotappio oli siten 4 434. Kehityksen kääntyminen Suomelle tappiolliseksi ei ollut yllättävää. Vuoden 1975 muuttotappio lienee aiheutunut pääosiltaan siitä, että vuosien 1969 ja 1970 suurten muuttoaaltojen mukana muuttaneista paluuhalukkaimmat ovat jo palanneet Suomeen. Toinen paluumuuttoa hidastava tekijä on luonnollisesti ollut Suomen heikentynyt työllisyystilanne samanaikaisesti kun työllisyys Ruotsissa on pysynyt suhteellisen vakaana.

Muuttoliike koko Pohjolassa

Uutta pohjoismaissa työmarkkinahistoriassa on, että tanskalaisten muutto Ruotsiin oli vuonna 1975 laajamittaisempaa kuin suomalaisten. Tanskan kansalaisia muutti vuoden 1975 aikana Ruotsiin yhteensä 10 624, paluumuuttomäärän ollessa 3 935. Tanskan muuttotappio oli siten 6 689. Yllättävänä on ehkä pidettävä sitä, että Norjan öljylöydösten muuttama tilanne Norjassa ei ole kääntänyt Ruotsin ja Norjan välisen muuttoliikkeen suuntaa. Norjasta muutti vuonna 1975 Ruotsiin 2 328 Norjan kansalaista ja Ruotsista Norjaan 1 483 Norjan kansalaista. Norjan muuttotappio oli Ruotsille 845.

Norjan öljylöydösten vaikutuksesta työvoiman liikkuvuuteen Suomesta Norjaan on esitetty erilaisia arviointeja. Toistaiseksi ei muuttoliike ole kuitenkaan saavuttanut mainittavia mittasuhteita. Norjassa arvioidaan tällä hetkellä työskentelevän vain 2 000 suomalaista, pääosaltaan öljytuotantoon perustuvissa toiminnoissa. Määrä on jonkin verran pienempi kuin vuoden 1974 vastaava lukumäärä. Norjaan siirtyminen on ainakin toistaiseksi ollut luonteeltaan selvästi erilaista kuin muutto Ruotsiin. Norjaan mennään yleensä ansaitsemaan rahaa ja tullaan lyhyehkön ajan jälkeen takaisin Suomeen eli tuo alkuperäinen muuttamismalli, jonka uskotaan toimivan Ruotsin osalta, saattaa Norjan kohdalta osoittautua oikeaksi. Norjan erikoislaatuisista olosuhteista ja ainakin tässä vaiheessa vain yhden elinkeinon, öljytuotannon, laajentumisesta johtuen työssäkäynti jäänee Norjassa yleensä lyhytaikaiseksi eikä sen siten arvioida aiheuttavan laajempaa väestömuuttoa sinne.

Tulevaisuuden muuttoliike Ruotsiin

Muuttoliikkeen Ruotsin ja Suomen välillä arvioidaan kuluvan vuosikymmenen aikana jatkuvan suurin piirtein saman suuruisena kuin viime vuonnakin eli saattaisimme menettää vuosittain keskimäärin noin 4 000 henkilöä Ruotsille. Tällainen laskelma on esitetty työvoimaviranomaisten eri yhteyksissä esittämissä kehitysarvioinneissa. Se on luonnollisesti keskimääräinen muuttotappioarvio, koska vuosittaiset vaihtelut ovat riippuvaisia mm. Ruotsin ja Suomen työllisyystilanteen vaihteluista, elintasojemme keskinäisestä kehityksestä jne. Tosiasiaksi kuitenkin jää se, että tulevina vuosina saamme varautua voimistuvaan muuttoliikkeeseen Ruotsiin päin.

HOLGER QUICK:
FINNISH MINISTRY OF LABOUR

ABOUT FINNISH MIGRATION TO SWEDEN

From Finland emigrated to Sweden, according to unchecked information, received from the central of statistics in Sweden, 12 139 citizens of Finland and from Sweden immigrated to Finland 7 705 Finnish citizens. The lost was for Finland also 4 434. That the development became negative for Finland was not surprising. The negative moving balance of 1975 may very largely have been caused by the fact, that of that large number of Finnish citizens who emigrated to Sweden in 1969 and 1970 those, who were most willing to return have already returned to Finland. Another fact that has retarded the return movements is naturally the weakened employment situation in Finland at the same time as the employment in Sweden has remained rather well-balanced.

THE MIGRATION MOVEMENTS IN THE NORTHERN COUNTRIES

A new feature in the history of labour market of the northern countries is, that the number of Danes moving to Sweden in 1975 was larger than that of Finns. Total 10 624 Danish citizens moved in 1975 to Sweden and 3 935 returned to Denmark. The negative moving balance was also for Denmark 6 689.

It may sound surprising, that the situation in Norway after the discoveries of oil has not changed the direction of migration between Sweden and Norway. In 1975 2 328 Norwegian citizens moved from Norway to Sweden and 1 483 returned from Sweden to Norway. The lost for Norway was also 845.

There has been given various judgments concerning the effect of the Norwegian discoveries of oil on the emigration from Finland to Norway. So far these movements have not taken any proportions worth mentioning. It has been calculated, that there are only 2 000 Finns working at the moment in Norway, and mostly in the sector of oil production. This number is a little smaller than the corresponding number of 1974. The migration movements to Norway have, at least for the present, had a character which clearly differs from the migration movements to Sweden. One usually goes to Norway in order to make money returning after a visit of rather short duration to Finland, which means that the original pattern of movements, that was supposed to work with reference to Sweden, might so far as Norway is concerned be proved right. Owing to the special circumstances in Norway and to the extension, at least at the moment, of only one industry, the oil production, the working in Norway may not be of long duration or cause any larger migration movements.

MIGRATION MOVEMENTS TO SWEDEN IN FUTURE

It is estimated, that the migration movements between Sweden and Finland will remain under this decade about the same as last year, i.e., we may every year lose about 4 000 people for Sweden. This kind of calculation has been offered in the prejudgments of development, which have been presented by the manpower authorities. It is naturally an average calculation of the negative balance of movements, because the yearly variations depend among other things on the changes in the employment situation in Sweden and Finland, the mutual development of our standard of living etc. The fact is, however, that we must during the coming years get prepared to meet increasing migration movements to Sweden.